

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 573/2022-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Jany Laššákovéj a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Daliborom Kuciaňom, Žilinská cesta 130, Piešťany, proti postupu Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4Cb 26/2019 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cb 26/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Piešťany **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 4 Cb 26/2019 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Piešťany **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľovi **priznáva** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **410,92 eur**, ktorú **je** **povinný** Okresný súd Piešťany zaplatiť právnemu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“)

v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cb 26/2019 o zaplataenie 36 733,33 eur s prísl. (ďalej len „napadnuté konanie“), ktoré začalo 21. novembra 2018 na Okresnom súde Banská Bystrica (ďalej aj „upomínací súd“). Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, domáha sa priznania finančného zadost'učinenia 6 000 eur a náhrady trov konania.

2. Upomínací súd 7. januára 2019 vydal platobný rozkaz č. k. 26 Up 1187/2018, proti ktorému podal žalovaný odpor 29. januára 2019 (č. l. 82 v spise). Dňa 4. apríla 2019 zaslal odpor na vyjadrenie sťažovateľovi.

3. Sťažovateľ sa 15. apríla 2019 vyjadril k odporu žalovaného. Následne upomínací súd upovedomením z 25. apríla 2019 postúpil vec na okresný súd. Predmetná vec bola pridelená 30. apríla 2019 na vybavenie zákonnému sudcovi Mgr. Vladimírovi Zimányimu, ktorý zaslal vyjadrenie sťažovateľa k odporu právneho zástupcovi žalovaného. Ten sa k nemu vyjadril podaním z 12. augusta 2019 (č. l. 136 až 139 v spise). Dňa 26. júna 2020 vyzval okresný súd sťažovateľa na predloženie montážneho denníka a v ten istý deň vydal okresný súd i pokyn na vydanie uznesenia, ktorým uloží sťažovateľovi povinnosť zložiť preddavok na vykonanie dôkazu výsluchom svedkov vo výške 300 eur. Dňa 4. augusta 2020 vydal okresný súd uznesenie č. k. 4 Cb 26/2019-146 o uložení povinnosti sťažovateľovi zložiť preddavok na vykonanie dôkazu výsluchom svedkov vo výške 300 eur, ktoré nadobudlo právoplatnosť 12. septembra 2020. Sťažovateľ zaslal 14. augusta 2020 okresnému súdu montážny denník a súčasne 18. augusta 2020 zložil preddavok na vykonanie dôkazu.

4. Od tejto doby viac ako 27 mesiacov okresný súd nevykonal žiaden úkon vedúci k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa a nenariadil ani jedno pojednávanie. Tento stav nemožno podľa názoru sťažovateľa ničím ospravedlniť a zákonný sudca okresného súdu nekoná údajne pre zákonnú prekážku spočívajúcu v tom, že nie je odvolaná mimoriadna situácia vyhlásená uznesením vlády č. 111/2020 z 11. marca 2020, a preto, že Národná rada Slovenskej republiky nezrušila ustanovenie § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov.

5. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti je pre sťažovateľa stále v stávke nielen istina vo výške 36 733,33 eur, ale i k nej patriaci úrok z omeškania vo výške 14 365 eur a trovy konania vo výške 1 101,50 eur (nepočítajúc do toho trovy právneho zastúpenia).

6. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 573/2022-10 zo 14. decembra 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

7. V podaní doručenom ústavnému súdu 10. januára 2023 predseda okresného súdu uviedol, že zákonný sudca je toho názoru, že existuje zákonná prekážka, ktorá mu bráni pojednávať vo veci. Vo veci tak 27. mája 2021 a opätovne 27. augusta 2021 požiadal Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky o zaujatie stanoviska. Tiež pripojil vyjadrenie zákonného sudcu

z 28. decembra 2022 a uviedol, že ako predseda súdu nemá zákonnú možnosť predmetnú vec odňať zákonnému sudcovi, pretože ide o spôsob vedenia konania, do ktorého nemôže zasiahnuť. Preto žiada ústavný súd, aby sa vysporiadal vo svojom rozhodnutí s vysloveným právnym názorom zákonného sudcu aj pre účely ďalšieho postupu predsedu súdu „v zmysle zákona 385/2000 Z. z.“. Súčasne uviedol, že ministerka spravodlivosti Slovenskej republiky v zmysle § 15 písm. a) „zákona č. 432/2021 Z. z.“ podala 12. mája 2022 disciplinárny návrh na zákonného sudcu na Najvyšší správny súd Slovenskej republiky.

8. Právny zástupca sťažovateľa v podaní z 12. januára 2021 so stanoviskom okresného súdu nesúhlasí. Z prehľadu vykonaných úkonov sú zrejmé tvrdenia sťažovateľa o nečinnosti súdu, resp. o neefektívnej činnosti súdu. Sťažovateľ poukazuje na účelovú a zavádzajúcu obranu okresného súdu v podstatnom spočívajúcej v právnom názore zákonného sudcu, že existuje zákonná prekážka, ktorá mu bráni pojednávať vo veci. Predseda okresného súdu už má vedomosť o názore ústavného súdu, minimálne v jednom konaní jedného zo senátov ústavného súdu, konkrétne pod sp. zn. I. ÚS 283/2022. Je nenáležité si zo strany predsedu súdu opätovne pýtať názor ústavného súdu v tejto veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

10. Predmetnom posúdenia ústavného súdu po prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie bol postup okresného súdu v napadnutom konaní z hľadiska existencie a príčin vzniku zbytočných prietahov, a teda či jeho postupom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) a s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa

(II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07, III. ÚS 241/2017, I. ÚS 477/2020). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

13. Pokiaľ ide o prvé dve kritériá, ústavný súd konštatuje, že predmetné konanie spadá pod bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov. Podľa sťažovateľa medzi ním ako žalobcom a žalovaným vznikol subdodávateľský vzťah pri plnení zmluvy o dielo uzavretej medzi žalovaným a investorom. Sťažovateľ a žalovaný konkludentne uzavreli zmluvu o dielo v zmysle § 536 a nasl. Obchodného zákonníka, pričom sťažovateľ tvrdí, že vykonal na základe objednávky žalovaného z 26. októbra 2017 („*Rekonštrukcia vykurovacej sústavy-časť ústredné kúrenie*“) všetky dohodnuté práce, ale žalovaný mu za tieto práce nezaplatil a faktúry mu vrátil, pretože boli podľa neho vystavené neoprávnene a bez právneho dôvodu. Žalovaný sa snaží spochybníť právny vzťah so sťažovateľom. Okresný súd dosiaľ nevykonal žiadne dokazovanie a nenariadil ani jedno pojednávanie, teda skutkovú alebo právnu zložitost' veci zatiaľ nie je možné reálne vyhodnotiť. Správanie sťažovateľa ako strany sporu po preskúmaní súdneho spisu neovplyvnilo negatívne celkovú dĺžku napadnutého konania.

14. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na čl. 17 základných princípov Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), v zmysle ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku, napríklad povinnosť súdu konať bez priet'ahov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z ustanovení § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z ustanovení § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán, aj z § 179 ods. 1, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

15. V posudzovanom prípade okresný súd od 4. augusta 2020, keď vydal uznesenie č. k. 4 Cb 26/2019-146, vôbec nekonal pre nečinnosť zákonného sudcu, ktorý to odôvodňoval existenciou zákonnej prekážky, za ktorú považoval vyhlásenie mimoriadnej situácie na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 111 z 11. marca 2020 (od 12. marca 2020 po súčasnosť), ktoré podľa názoru zákonného sudcu mu bráni vec rozhodnúť, pretože dodnes nebolo označené uznesenie vlády zrušené. V tomto smere poukazoval aj na § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. Ústavný súd rovnako ako v podobných prípadoch vedených na okresnom súde (pozri II. ÚS 3/2022, I. ÚS 283/2022, naposledy IV. ÚS 592/2022 a II. ÚS 516/2022) nemohol akceptovať túto obranu okresného súdu, ktorú považuje za tendenčnú a vecne nesprávnu, keďže niet pochýb o tom, že ostatné súdy v ostatných veciach riadne v uvedenom období vykonávali pojednávania s výnimkou niektorých časovo ohraničených období. Navyše, označené ustanovenie zákona č. 62/2020 Z. z. nebránilo všeobecným súdom uskutočňovať pojednávania, len ich obmedzovalo na nevyhnutný rozsah. Ústavný súd nezistil žiadnu objektívnu prekážku, ktorá by bránila riadnemu

ústnemu prejednávaniu sporu sťažovateľa, a to minimálne od skončenia ostatného obdobia prísnych protipandemických opatrení, teda nateraz od 22. februára 2022 (zrušenie núdzového stavu vyhláseného uznesením vlády Slovenskej republiky č. 695 z 24. novembra 2021, pozn.). Postup okresného súdu tak nemožno považovať za súladný s princípom rýchlosti sporového konania. Okrem toho zákonný sudca okresného súdu nekonal nielen počas pandemického obdobia, ale ani v reštančných veciach starších ako 5 rokov, a preto na neho bolo podaných viacero disciplinárnych návrhov, jednak zo strany predsedu okresného súdu, ale tiež ministerkou spravodlivosti, ktoré bude ešte riešiť Najvyšší správny súd Slovenskej republiky.

16. K obrane, v ktorej poukazuje okresný súd, resp. zákonný sudca na svoju neúmernú zaťaženosť spôsobenú negatívnou situáciou v oblasti personálneho obsadenia, ktorú sa snaží prezentovať ako objektívnu okolnosť negatívne sa podpisujúcu pod plynulosť konania aj vo veci sťažovateľky, ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezabavujú štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02, II. ÚS 287/2019). Námieta personálnych komplikácií nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť príslušného súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Ústavný súd poznamenáva, že je táto okolnosť z ľudského hľadiska, pokiaľ ide o zodpovednosť samotného zákonného sudcu, pochopiteľne ospravedlniteľná, avšak z hľadiska celkovej zodpovednosti okresného súdu za plynulosť konania vo veciach účastníkov konania ju zohľadniť nemožno.

17. Ústavný súd po vyhodnotení všetkých troch kritérií, ako aj celkovej dĺžky napadnutého konania dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v dôsledku jeho bezdôvodnej nečinnosti došlo v napadnutom konaní k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať, finančné zadost'učinenie a trovy konania

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončené a nie je možné vylúčiť prípadné ďalšie zbytočné prietahy pri rozhodovaní v ďalších fázach napadnutého konania, konal bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

19. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadost'učinenia za ujmu, ktorá mu vznikla, v sume 6 000 eur, ktorú považuje za primeranú.

20. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie

vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

21. Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení bral do úvahy dĺžku rozhodovania okresného súdu, najmä jeho nečinnosť a tiež ďalšie skutočnosti vyplývajúce z hodnotenia veci ústavným súdom v bodoch 13 až 17.

22. Na základe uvedeného ústavný súd považuje za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadost'učinenie 1 000 eur (bod 3 výroku nálezu).

23. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Sťažovateľ si uplatnil nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom za tri úkony právnej pomoci spolu v sume 632,11 eur (bod 4 výroku nálezu).

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúcu z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Za tieto úkony uskutočnené v roku 2022 patrí odmena v sume dvakrát po 193,83 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur. Tieto trovy právneho zastúpenia činia spolu 410,92 eur. Za úkon právnej služby v roku 2023 (vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) mu trovy konania v sume 208,67 eur plus režijný paušál v sume 12,52 eur nepriznal, pretože jeho vyjadrenie už neprispelo k objasneniu veci.

25. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

26. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie poslednému z účastníkov konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. januára 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu